

SCIENTIFIC JOURNAL
**Economics
and
Finance**

Scientific journal
«**ECONOMICS and FINANCE**»

Publishing house «**BREEZE**»,
Montreal, Canada

PROBLEMS OF SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF BUSINESS

Collective monograph

The monograph is included
in scientometric database RSCI

.RU

Publishing house «**BREEZE**»,
Montreal, Canada,
2014

втратах, повинні бути використовуватися виключно для освоєння нових земель, підвищення родючості ґрунтів та продуктивності земель лісового фонду. Крім цього, згідно із Земельним кодексом УРСР (ст. 117), винні в порушенні земельного законодавства особи повинні були компенсувати шкоду, заподіяну ними, зокрема, привести земельні ділянки у стан, придатний для подальшого користування [5].

Бриндія З.Ф. і Стельмащук Ю.А. пропонують при встановленні компенсацій за вилучення земельних ділянок за основу брати всю суму ренти, скориговану на конкретну бальну оцінку земельної ділянки, і строк, необхідний для відшкодування втрат [1 с.163]. На їх думку сума компенсацій не може перевищувати плату за земельні ділянки.

Система компенсаційних механізмів І типу передбачає провідну роль держави в регулюванні найбільш проблемних аспектів забезпечення екологічної безпеки аграрного землекористування (табл.4).

Таблиця 4
Система компенсаційних механізмів І типу по забезпеченню екологічної безпеки аграрного землекористування

№	Заходи	Вид компенсації
1	Вилучення з використання для реабілітації деградованих та малопродуктивних земель	Повна компенсація з державного бюджету проведеного резервування в розмірі нормативної грошової оцінки земельної ділянки
2	Консервація сільськогосподарських угідь шляхом заліснення	Повна компенсація з державного бюджету в розмірі нормативної грошової оцінки земельної ділянки
3	Тимчасова консервація орної землі шляхом залуження	Повне відшкодування втраченого доходу (у відсотках від середнього доходу за попередні роки) на період консервації та компенсація вартості насіння багаторічних трав і витрат на їхній посів і догляд
4	Створення позахисних лісосмуг	Компенсація витрат на створення і догляд за позахисними лісосмугами
5	Культуртехнічна меліорація природних кормових угідь	Компенсація витрат на придбання насіння та проведення культуртехнічних робіт
6	Здійснення протнерозійних заходів	Компенсація вартості проведених робіт
7	Хімічна меліорація ґрунтів	Відшкодування витрат на придбання меліорантів та виконання робіт
8	Відмова від застосування пестицидів	Виплата дотацій на вироблену і реалізовану екологічно чисту продукцію Відшкодування втрат зменшення обсягу виробленої продукції
9	Біологізація засобів захисту рослин	Відшкодування витрат на придбання біопрепаратів захисту рослин і боротьби із шкідниками та виконання робіт

Складено автором

Перспективним інструментом компенсаційного механізму бачиться встановлення на екологічно чисту продукцію цінних надбавок, розмір яких відшкодував би землекористувачам додаткові витрати, пов'язані з охороною ґрунтів, наприклад, при вирощуванні культур без застосування пестицидів.

Мотиваційна основа активізації компенсаційних відшкодувань з державного бюджету повинна спрямовуватись на досягнення результату, що потребує розроблення відповідних критеріїв оцінювання результативності проведених заходів, для попередження перетворення сум відшкодування в додаткові кошти для існування (табл.5).

Інформаційною основою для активізації компенсаційного механізму відшкодування витрат і втрат стануть дані спостережень за якісним станом земель та джерелами їх забруднення.

Головна складність активізації компенсаційного механізму на основі приватної ініціативи (компенсаційні механізми II типу) складатиметься в максимальному зниженні навантаження на бюджет, тому доцільно не тільки оптимізувати перелік напрямків а й сформувати надійне джерело компенсаційного відшкодування. Традиційні схеми компенсацій передбачають надання різного роду пільг, а нетрадиційні виступають відшкодуванням витрат за досягнутий результат. Компенсаційний механізм спрямований

на відшкодування витрат або упущеної вигоди в зв'язку з реалізацією завдань природоохоронного і ресурсозберігаючого характеру за одночасного зниження навантаження на бюджет.

Таблиця 5

Оцінка результативності компенсаційних відшкодувань з держбюджету		
Заходи	Результат	Оцінка результативності
Заходи щодо відновлення якості сільськогосподарських земель	Зменшення частки деградованих і малопродуктивних земель в структурі сільськогосподарських угідь	Зниження показників деградованості сільськогосподарських угідь і екологічних втрат суспільства
Заходи щодо відновлення біопродуктивності сільськогосподарських угідь	Підвищення або збереження на стійкому рівні урожайності сільськогосподарських культур	Зростання частки виробництва рослинницької продукції у ВРП
Заходи щодо очищення забруднених ґрунтів (біопрепарати для деструкції забруднення, фітомеліорація)	Зменшення частки забруднених сільськогосподарських земель, збільшення частки земель придатних для розвитку органічного землеробства	Зменшення частки оронепродатних земель в складі ріллі
Заходи агролісомеліорації	Підвищення стійкості агрокосисем в умовах кліматичних змін	Зменшення витрат і втрат від природно-кліматичних небезпек
Відновлення біологічної різноманітності агрокосисем	Відновлення функції збереження середовища існування	Екологічний баланс співвідношення категорій сільськогосподарських угідь
Екологізація методів обробітку сільськогосподарських земель (практика нульового обробітку)	Ощадливе аграрне землекористування, зайняття відповідної ніші на ринку органічної продукції (у т.ч. світовому)	Зростання кількості органічних господарств і частки продукції виробленої ними Покращення здоров'я населення
Технологічне оновлення методів іригації, використання біодренажних методів, краплинне зрошення	Зростання ефективності використання зрошуваних і осушених сільськогосподарських угідь	Показники урожайності осушених і зрошених земель

Складено автором

Схема побудови компенсаційних механізмів II типу може формуватись за аналогією із формування страхових фондів. Це обумовлено тим, що страхові виплати за своєю природою мають декілька спільних рис з компенсаційними відшкодуваннями, проте вони можуть бути ефективними лише за умови, що ризикова подія методологічно визначена страховиком та страхувальником, і встановлені розміри відшкодування збитків. Головна відмінність полягає в тому, що страхові виплати орієнтовані на події, що відбулися (минулі, отримані фактичні збитки) і обмежені розміром страхової суми, а компенсаційні відшкодування орієнтовані на попередження негативних подій в майбутньому, визначені терміном і масштабом охоронних заходів та передбачають можливість спільно-солідарного запровадження.

Накопичений фонд коштів доцільно спрямовувати на покращення екологічного стану землі, відтворення родючості ґрунтів і впровадження екологобезпечних технологій виробництва продукції рослинництва.

Суб'єктні відносини в ринковому механізмі передбачають фінансове забезпечення за принципом «забруднювач платить». Такі локальні компенсаційні механізми широко використовуються у світовій практиці у двох варіантах: забруднювач платить суб'єкту господарювання, що впроваджує суспільно значущі заходи або суб'єкт господарювання, зацікавлений в підтримці бажаного стану безпеки екосистеми платить іншому за отримані позитивні ефекти [7, с.528].

У випадку відсутності фінансової можливості забезпечення нейтралізації антропогенних навантажень і підтримки належного рівня екологічної безпеки аграрного

землекористування для реалізації таких заходів при їх можна використовувати такі компенсаційні механізми:

- виконання необхідних природоохоронних заходів іншими підприємствами на умовах відшкодування їм витрат ресурсами, товарами (послугами), або відстрочки платежів до появи фінансових можливостей;

- проведення природоохоронних заходів спільними зусиллями декількох підприємств галузі або регіону;

- використання коштів природоохоронного фонду Земельного банку, створеного за допомогою відрахування відсотка від прибутку сільськогосподарських підприємств для вирішення проблеми відновлення природно-ресурсного потенціалу.

Критерієм активізації мотиваційної функції може бути як результат проведення заходів з охорони і відтворення земель, тобто зміна якісного стану, так і досягнення продукцією очікуваних параметрів вимог екологічної безпеки. Таким чином, заходи по відтворенню земель по суті визначають обсяг відшкодування загального збитку від їх деградації. Джерела фінансування проведених заходів з охорони земель дозволяють розмежувати виконання природоохоронної функції між землевласниками, землекористувачами та державою для знаходження компромісів врахування приватних і суспільних інтересів при забезпеченні екологічної безпеки аграрного землекористування.

Отже, використання компенсаційних механізмів може стати перспективним і гнучким інструментом забезпечення екологічної безпеки аграрного землекористування шляхом створення наступних ланцюжків компенсаційних відшкодувань:

1. Держава – підприємство, однак в цьому випадку необхідно чітко визначити джерела таких відшкодувань та процедуру від запитів до реалізації.

2. Підприємство – підприємство, однак вказана стратегія характеризується складністю пошуку відповідного контрагента.

3. Земельний банк – підприємство, акумулювання коштів може здійснюватись шляхом емісії цінних паперів або системі відрахувань на інноваційні заходи.

Таким чином, наявний реальний потенціал механізму відшкодування витрат суб'єктам господарювання при переході на екологічно чисті технології не використовується за відсутності загальнодержавного компенсаційного механізму, фінансовий базис якого розпоршується через систему трансфертів. Перспективним напрямом на нашу думку є активізація саме ринкового компенсаційного механізму, між суб'єктами відносини в рамках якого сприятимуть економії бюджетних коштів та досягненню суспільно значущих результатів при проведенні заходів з охорони і відтворення земель. Найбільш прийнятними можуть стати схеми компенсацій між споживачами ресурсу і забруднювачами ресурсу (промислове підприємство – аграрне підприємство).

Таким чином застосування компенсаційних механізмів підтримки екологічної безпеки аграрного землекористування сприятиме: більш ефективному розподілу бюджетних коштів між напрямками заходів щодо охорони сільськогосподарських земель, економії бюджетних коштів завдяки активізації приватної ініціативи та спільного впровадження заходів з охорони ґрунтів, повномасштабній інтерналізації екстерналій аграрного землекористування, підтримці необхідного рівня екологічної безпеки сільськогосподарських земель, розширенню інформаційної основи діяльності з охорони земель від деградації і контролю за її результативністю.

В рамках формування мотиваційного механізму стимулювання екологічної конверсії аграрного землекористування запропоновано активізувати компенсаційні механізми двох типів: компенсації з державного бюджету і компенсації з альтернативних (ринкових, приватних джерел).

Таким чином, заходи з мінімізації екологічних ризиків в аграрному землекористуванні шляхом використання потенціалу компенсаційного механізму сприятимуть:

- активізації державних цільових програм в сфері охорони земель сільськогосподарського призначення;

підтр

недо

агро

підп

ене

сіл

пр

рс

- концентрації коштів на досягненні конкретної мети в рамках програм бюджетної підтримки з оцінкою їх результативності;
- посиленню юридичної відповідальності землевласників і землекористувачів за недотримання вимог екологічної безпеки в процесі аграрного землекористування;
- створенню фінансового базису стимулювання екологічнобезпечного агрогосподарювання;
- спрямуванню інвестицій в розвиток екологізації аграрного виробництва та підтримку органічного землеробства;
- стимулюванню впровадження ресурсозберігаючих технологій та заощадженню енергетичних, фінансових і матеріальних ресурсів при підвищенні продуктивності сільськогосподарських земель;
- вчасному попередженню економічних витрат і втрат внаслідок екологічних прорахунків в процесі аграрного землекористування;
- розвитку земельних відносин з пріоритетом збереження і нарощування рівня родючості сільськогосподарських земель;
- імплементації принципів екологічної етики в агрогосподарську практику.

Література:

1. Бриндзя З.Ф., Стельмащук Ю.А. Стратегія формування економічних відносин в сільськогосподарському землекористуванні // Сталій розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. - № 3 (13). - 2012. - С.160-164.
2. Варламов А.А., Лойко П.Ф., Гальченко С.А., Подкова И.В. Земельный кадастр в зарубежных странах. // Под ред. А.А.Варламова. Учеб. Пособие. - М.: ГУЗ, 1996. - 126с.
3. Дюрр Штефан Под маркой „Еко“ // Агробизнес. - 2005. - №7 // <http://www.agrobusiness.ru/toprinter/article/1229.html>.
4. Захаров А.Т. Анализ опыта стран Западной Европы в разработке реализации политики городских земель. - М.: Госкомархитектуры. - 1991. - 46с.
5. Краснова М.В. Юридичні аспекти формування інституту екологічної відповідальності в природоохоронному законодавстві України радянської доби // Наук. зап. НаУКМА. Сер. Юрид. науки. - 2007. - Т. 64. - С.44-49.
6. Кулинич П.Ф. Відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва як засіб охорони сільськогосподарських земель: правові питання // Часопис Київського університету права. - 2007. - № 2. - С.121-126.
7. Кулинец Л.Е. Экологизация продовольственного комплекса: теория, методология, механизмы. - Одесса: ИПРЕЕД НАН Украины, 2010. - 712с.
8. Медведев В.В. Заходи стимулювання впровадження ґрунтоохоронних технологій у європейських країнах // Вісник аграрної науки. червень 2010. - С.15-17.
9. Овсинер А.Я., Кулаков Т.А., Малахина М.П., Норкина Т.Е., Щербаков А.И. Земельный кадастр стран западной Европы, США и Канады. - М.: ВНИИТЭИагропром, 1992. - 54с.
10. Третяк А.М., Другах В.М., Третяк Р.А., Гушко Л.А. Землепорядне проектування: еколого-ландшафтне землепорядкування сільськогосподарських підприємств: Навч. посібник. - К.: Аграр. наука, 2007. - 120с.

ГЛАВА 1.7. DIAGNOSTIC ANALYSIS OF INTELLECTUAL CAPITAL OF UKRAINIAN REGIONS

Zhuravlyova I.V.

Ph. D., Professor

S.Kuznetc Kharkiv National University of Economics

In a knowledge society, competitive advantage shifts from material and financial assets to intangible assets. Empirical researches show a strong relationship between intellectual capital and national economic development [1, 2]. In addition, intangibles positively affect work productivity [3] and provide the future profits of countries and their organizations [4].

Intellectual capital is the main factor involved in the wealth creation in the current era [3, 4], and, as such, should be measured more precisely.

CONTENTS

1. REGIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL EDUCATIONS, BRANCHES AND PRODUCTIONS.....	7
ГЛАВА 1.1. РЕИНДУСТРИАЛІЗАЦІЯ В ПЛАНЕ УСТОЙЧИВОЇ ЗАНЯТОСТІ В РЕСПУБЛІКЕ СЕРБІЇ. Аджич Софья.....	7
ГЛАВА 1.2. LOKALNY WSKAŹNIK ROZWOJU SPOŁECZNEGO (LHDI) W WOJEWÓDZTWACH POLSKI. Barczak A.....	16
ГЛАВА 1.3. РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА НА ПРИМЕРЕ МЕСТНОСТИ КУЖЕНТНИК. Маркс-Бельска Р., Дэрэшевский В.	22
ГЛАВА 1.4. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ. Барна М.Ю.....	29
ГЛАВА 1.5. МОДЕРНІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОЦЕДУР НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ ТА РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА. Дем'янюк А.В.....	37
ГЛАВА 1.6. КОМПЕНСАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ МІНІМІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ АГРАРНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ. Жавнерчик О.В.....	43
ГЛАВА 1.7. DIAGNOSTIC ANALYSIS OF INTELLECTUAL CAPITAL OF UKRAINIAN REGIONS. Zhuravlyova I.V.....	51
ГЛАВА 1.8. АГРОПРОМИСЛОВА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО КОМПЛЕКСУ. Кухта К.О.	57
ГЛАВА 1.9. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ГАЛУЗЕЙ У ВИМІРІ РЕГІОНУ. Лелюк С.В.....	62
ГЛАВА 1.10. ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УКРАЇНІ. Мартиненко В.О.....	67
ГЛАВА 1.11. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ КОМПЛЕКСІВ РЕГІОНУ. Момот Т. В., Овечкіна О.А., Абасс К. Джауд.....	72
ГЛАВА 1.12. БРЕНДИНГ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО РЕГИОНА. Нездойминов С. Г.	78
ГЛАВА 1.13. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СПИРТОВОГО ВИРОБНИЦТВА. Олійник О.С.	86
ГЛАВА 1.14. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК РИНКУ ІННОВАЦІЙ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ. Прохорчук С.В.	92
ГЛАВА 1.15. РОЛЬ МОЛОДІ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ. Сливка Я.В.....	99
ГЛАВА 1.16. ЗНАЧИМІСТЬ ДЕТЕРМІНАНТ ІНФРАСТРУКТУРИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ. Сотниченко Л.Л.....	105

ГЛАВА 1.17. «ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА» В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ. Стадник М.Є.....	116
ГЛАВА 1.18. PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF SUGAR-BEET BRANCH IN UKRAINE. Tsyachuk A.V.	123
ГЛАВА 1.19. УПРАВЛІННЯ НАФТОГАЗОВИДОБУВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ КОРПОРАТИВНОЇ СТРУКТУРИ НА СИСТЕМНО-СИНЕРГІЧНИХ ЗАСАДАХ. Фадєєва І.Г.	128
ГЛАВА 1.20. АУДИТ ОПЕРАЦІЙ ЗА ДОГОВОРАМИ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ: УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕДУР. Шкабрій Н.О.	141
ГЛАВА 1.21. УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ. Шмиголь Н.М., Павлюк Т.С.	148
2. GEOPOLITICS, GLOBALIZATION OF THE ECONOMIC RELATIONS AND INTERREGIONAL COMMUNICATIONS	155
ГЛАВА 2.1. PROBLEMS OF MANAGING THE HUMAN FACTOR IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZING WORLD ECONOMY. Yordanova E. Sh.	155
ГЛАВА 2.2. РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ГЕОПОЛІТИКИ ІЗ ДЕРЖАВНИМ РЕГУЛЮВАННЯМ УКРАЇНИ. Бойко В.С.	159
ГЛАВА 2.3. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ. Демчук Н.І., Павленко О.П.	166
ГЛАВА 2.4. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ТЕОРІЙ МІЖНАРОДНОГО РУХУ КАПІТАЛУ У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ. Єрмоленко Т.М.	172
ГЛАВА 2.5. ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНСТИТУТІВ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН. Квасницька Р.С.	179
ГЛАВА 2.6. СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ. Потравка Л.О.	184
ГЛАВА 2.7. ВИСОКОШВИДКІСНА МАГІСТРАЛЬ, ЯК ДВИГУН ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ. Степанова Л.Б.	189
ГЛАВА 2.8. РОЗВИТОК ГЕОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ. Чепеленко А.М.	194
ГЛАВА 2.9. SPECIFICITY OF THE MODERN PARADIGM OF THEORETICAL STUDIES OF THE ECONOMIC SYSTEM IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION. Shevchenko E.A.	199
3. FEATURES OF DEVELOPMENT OF BUSINESS.....	205
ГЛАВА 3.1. THE ECONOMIC AND MANAGEMENT PROBLEMS OF RENEWABLE ENERGY BUSINESS DEVELOPMENT. Denins Andris	205
ГЛАВА 3.2. THE ASSESMENT APPROACH TO INNOVATION MANAGEMENT EFFICIENCY OF COMPANIES. Denins Andris.....	213
ГЛАВА 3.3. PERFORMANCE EVALUATION OF STATE-OWNED COMPANY IN LATVIA. Gasūne Dz., Deniņš A.	220

ГЛАВА 3.4. TRENDS AND CHALLENGES IN THE DEVELOPMENT OF ORGANIC AGRICULTURE IN BULGARIA FOR THE PERIOD 2014-2020. Nikolova M.....	228
ГЛАВА 3.5. DEVELOPMENT AND LEGAL ASPECTS OF THE INNOMINATE CONTRACTS. Yordanova M.S.....	236
ГЛАВА 3.6. ІНСТИТУТ ГЕОГРАФІЧНИХ ЗАЗНАЧЕНЬ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ. Андрощук Г.О., Афан А.А.	241
ГЛАВА 3.7. ОСНОВНІ ПОРУШНИКИ ТА ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ. Башинська І.О.	262
ГЛАВА 3.8. РИЗИКИ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРЕДИТНІЙ СФЕРІ Бондаренко Л.А.	267
ГЛАВА 3.9. ASSESSMENT OF THE INDUSTRIAL ENTERPRISES STABILITY ACCORDING TO THE INTERESTS OF STAKEHOLDERS BASED ON FUZZY LOGIC METHODS. Gorokhova Tetiana.....	274
ГЛАВА 3.10. КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ. Зайцева О.І., Шилкіна К.О., Самойленко К.В.	287
ГЛАВА 3.11. МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ПЕРСОНАЛУ НА РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ. Копитко М.І.....	293
ГЛАВА 3.12. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ. Мареніченко В. В.....	298
ГЛАВА 3.13. АСОЦІЙОВАНІ БІЗНЕС-СТРУКТУРИ У ПІДПРИЄМНИЦТВІ, ОРІЄНТОВАНОМУ НА РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ. Мареха І.С.	304
ГЛАВА 3.14. ВИЗНАЧЕННЯ ІНДЕКСУ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ. Бурій С.А., Мукомела-Михалець В.О.	310
ГЛАВА 3.15. РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЮ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ У КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ. Неживенко А.П.	325
ГЛАВА 3.16. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ. Нестеренко О.С.	330
ГЛАВА 3.17. КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ДІАГНОСТИКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У КОНКУРЕНТНОМУ ПРОСТОРІ. Полозова Т.В.	336
ГЛАВА 3.18. ПРИБУТОК ЯК ПРОВІДНА ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ. Ставерська Т.О.....	345
ГЛАВА 3.19. ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА. Філіпішина Л.М.....	352

4. PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF THE SOCIAL SPHERE OF THE REGION.....	362
ГЛАВА 4.1. МЕХАНИЗМ ЭМИССИИ КРЕДИТНЫХ ДЕНЕГ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ СТРАНЫ. Бариди Н.П.	362
ГЛАВА 4.2. ПРОБЛЕМИ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ М. СУМ. Винниченко Н.В.	366
ГЛАВА 4.3. ESTIMATION OF THE ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL UNIT'S SOCIAL DEVELOPMENT LEVEL. Matvieieva Y.T., Myroshnychenko I. O.	371
ГЛАВА 4.4. ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА. Орехова К.В.	381
ГЛАВА 4.5. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ. Ярошенко А.С.	387
5. PROBLEMS OF MODERNIZATION OF PRODUCTION INFRASTRUCTURE.....	395
ГЛАВА 5.1. СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ. Клокар О.О.	395
ГЛАВА 5.2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ. Федорчук О.М.	402

доходів місцевого бюджету з урахуванням потреб стратегії соціально-економічного розвитку території.

Таким чином, з метою попередження потенційних кризових явищ у бюджетній сфері на місцевому рівні необхідно провести ряд заходів, зокрема: здійснення адміністративно-територіальної реформи в контексті зміцнення місцевих фінансів, забезпечення прозорості здійснення бюджетних процедур, впорядкування системи міжбюджетних відносин, збалансування міжтериторіальних пропорцій та застосування економіко-математичних методів моделювання формування бюджетів усіх рівнів. Це дасть змогу підвищити якість бюджетних процедур на місцевому рівні і досягти позитивних зрушень у покращенні рівня життя населення України незалежно від території проживання.

Література:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р., ратифікована Законом України № 452/97-ВР // Відомості Верховної Ради. — 1997. — № 38. — С. 249.
2. Івашук О. Т., Кулаїчев О. П. Методи економетричного аналізу даних у системі STADIA: Навч. посібник / О. Т. Івашук, О. П. Кулаїчев – Тернопіль: ТАНГ, 2001 – 151 с.
3. Концепція Державної цільової програми створення та розвитку інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» / Міністерство фінансів України від 24 січня 2011 р.
4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні / Кабінет Міністрів України, Розпорядження, Концепція від 01.04.2014 № 333-р.
5. Розвиток бюджетного процесу в умовах економічних перетворень: монографія / С. І. Юрій, В. Г. Дем'янишин, О. П. Кириленко та ін.; [за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина] – К.: Кондор-Видавництво, 2012. – 376 с.

ГЛАВА 1.6. КОМПЕНСАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ МІНІМІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ АГРАРНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Жавнерчик О.В.

Одеський державний екологічний університет, м.Одеса

Важливим напрямом інтенсифікації відтворювальних процесів в аграрному землекористуванні є екологічна конверсія, забезпечення можливості придбання необхідних добрив, біологічних засобів захисту рослин, що вимагає значних коштів і супроводжується відповідними ризиками. Тому необхідно створити економічно вигідні умови для зростання екологічної ефективності використання аграрного потенціалу і розвитку екологічного агро підприємства.

Компенсаційний механізм екологічної безпеки аграрного землекористування включає інструменти економічного стимулювання є як вагомі важелі заохочення землекористувачів до ефективного використання та охорони сільськогосподарських земель. Ці інструменти відносяться до заходів економічного впливу, спрямованих на зміну фінансово-майнового стану суб'єкту аграрного землекористування з метою вирівнювання дисбалансу між екологічною безпекою господарської діяльності в аграрній сфері і її економічною ефективністю.

Ризиковий підхід до забезпечення екологічної безпеки аграрного землекористування передбачає ідентифікацію небезпек і загроз, можливостей і потенціалів, формування системи контрольованих параметрів-індикаторів і прийняття відповідних заходів, спрямованих на нейтралізацію або мінімізацію ризиків.

Сутність небезпек аграрного землекористування виявляється в об'єктивному існуванні ймовірних негативних змін, що можуть призвести до екологічно небезпечних наслідків, які обмежують або виключають ефективне використання земель в сільськогосподарському виробництві та спричиняють прямі втрати, додаткові витрати і зміну доходів аграрних землекористувачів. Екологічні ризики, на нашу думку, виникають в площині переходу потенційних небезпек в реальні, враховуючи ступінь уразливості сучасного агрогосподарювання.

Аграрному землекористуванню притаманні не тільки власне виробничі екологічні ризики, а й екстернальні (табл. 1).

Таблиця 1

Екстернальні екологічні ризики в аграрному землекористуванні

Типи небезпек	Прояв екологічного ризику	Заходи з мінімізації екологічного ризику
Забруднення атмосфери викидами промислових підприємств і транспорту	Втрати продуктивності Втрати доходу в результаті заниженої ціни на екологічно брудну продукцію	Підвищення фінансової відповідальності фізичних та юридичних осіб за екстерналії Раціональний землекустрий
Забруднення стоками з промислових площ і доріг	Зниження конкурентоспроможності вітчизняної продукції	
Забруднення стічними водами поливних водойм	Витрати на пошук нових джерел водопостачання Витрати на очищення стічних вод перед скиданням	Контроль якості вод поливних водойм Встановлення очисних систем
Вилучення земель для несільськогосподарських потреб	Втрата сільськогосподарських земель Витрати на альтернативне заміщення	Наукове обґрунтування доцільності зміни цільового призначення і контроль

Складено автором

Екстернальні екологічні ризики в аграрному землекористуванні формують зовнішні умови аграрної діяльності і значною мірою залежать від історично сформованої галузевої специфіки регіону. Активізація негативних умов провадження аграрного землекористування спричиняє підвищену чутливість і уразливість власне аграрної діяльності та знижує стійкість агроєкосистем.

Зменшення екстернальних екологічних ризиків в аграрному землекористуванні сприятиме підвищенню відповідальності за негативні екстернальні ефекти суб'єктів господарювання всіх сфер, що можливо лише за умови суцільного моніторингу та жорсткого контролю і санкціонування за порушення вимог охорони навколишнього природного середовища.

Специфічність аграрного землекористування, його сезонність, часові межі технологічних процесів, залежність від погодних, кліматичних, та особливо варіабельних екологічних умов виробництва обумовлює необхідність ідентифікації областей можливого екологічного ризику в процесі аграрного землекористування (табл. 2).

Таблиця 2

Класифікація екологічних ризиків в аграрному землекористуванні

Небезпеки	Негативні наслідки	Прояв екологічного ризику
Ерозія, дефляція, засолення, підтоплення, висушення	Погіршення якості ґрунтів Зменшення площ орноприсадибних земель	Зменшення доходів від скорочення виробництва Витрати на компенсації внаслідок консервації Витрати на ренатуралізацію та відновлення потенціалу
Забруднення мінеральними добривами	Порушення природного балансу поживних речовин і втрата продуктивності	Витрати на нормалізацію природного балансу та формування бездефіцитного балансу ґумусу
Забруднення пестицидами і хімічними речовинами захисту	Зниження перспектив вирощування органічної продукції	Витрати на очищення Витрати на пошук альтернативних засобів захисту рослин
Ущільнення ґрунту с/г технікою Забруднення паливо-мастильними матеріалами	Втрата ґрунтового покриття внаслідок переущільнення	Витрати на впровадження ґрунтозахисних технологій обробки Витрати на очищення
Вилучення земель для розбудови с/г інфраструктури	Руйнування агроландшафтів	Витрати на альтернативне заміщення вилученої ділянки

Складено автором

В сфері мінімізації екологічних ризиків в аграрному землекористуванні превентивні та профілактичні заходи виявляють свою дієвість, оскільки утримання ризику в межах

припустимого дозволяє підвищувати стійкість аграрного землекористування до прояву небезпек різного характеру.

Ефективність здійснюваних заходів з мінімізації екологічного ризику доцільно оцінювати шляхом порівняння втрат і витрат не тільки окремих землекористувачів, а й суспільства в цілому, та вартості компенсації екологічного збитку внаслідок матеріалізації ризику з вартістю заходів з мінімізації ризику (рис.1).

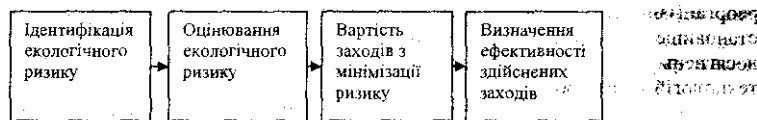

Рис. 1. Схема процесу мінімізації екологічних ризиків

Суб'єктна ідентифікація управління мінімізацією екологічних ризиків в аграрному землекористуванні дозволяє зробити наступні висновки: частину ризиків, пов'язаних з аграрним господарюванням несуть власне суб'єкти господарювання, наприклад зменшення доходів від скорочення продуктивності, причому такі витрати як на відновлення потенціалу, на поновлення балансу гумусу і поживних речовин, на очищення від залишків пестицидів розглядаються ними з позиції сьогодення, як на віддалену перспективу і не обов'язкові. Іншу частину ризиків несе суспільство в особі держави і регіонів, що вимушені в зв'язку з деградацією земель сільськогосподарського призначення здійснювати витрати на консервацію, ренатуралізацію і альтернативне заміщення вилучених ділянок.

Заходи компенсаційного характеру мають вирівнювати недоліки фінансово-майнового базису шляхом відшкодування землекористувачам збитків заподіяних введенням земель із сільськогосподарського обороту на виконання природоохоронних вимог, збитків викликаних зниженням валових зборів продукції рослинництва через відмову або обмежене застосування мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин, прямого державного фінансування землеохоронних заходів із тривалим строком окупності чи економічно неопукпних, повну або часткову компенсацію витрат на підвищення родючості ґрунтів, поліпшення їх екологічного стану.

Сфера компетенції компенсаційного механізму в мінімізації екологічних ризиків аграрного землекористування полягає в спроможності:

- попереджувати забруднення сільськогосподарських земель іншими галузями економіки за допомогою ідентифікації суб'єктів екстернального впливу та реалізації спільних проєктів по охороні навколишнього середовища;
- покращити фінансове забезпечення аграрної сфери на засадах партнерства шляхом створення системи спільних фондів відновлення, відтворення та охорони земель сільськогосподарського призначення;
- зменшити загальну ризиковість аграрного землекористування розвитком фондів гарантування і страхування;
- стимулювати впровадження ресурсозберігаючих і екологічних технологій в процеси агрогосподарювання за допомогою державного субсидіювання і виконання спільних проєктів.

Перехід на нові технології і системи управління якістю супроводжується значними витратами і втратами, які нівелюють навіть сильну мотивацію товаровиробника. Тому об'єктивною необхідністю виступає побудова компенсаційного механізму для визначення адресних схем проведення компенсаційних заходів, форм компенсацій і джерел реалізації цих заходів. Компенсаційний механізм повинен бути адаптований до будь-яких суб'єктів господарювання, що впроваджують чисті технології, незалежно від їхньої фінансової стійкості. Далеко не кожне підприємство здатне здійснити модернізацію виробництва тільки за рахунок власних фінансових можливостей. Як правило, це найбільш великі і суспільно значимі підприємства. Функціонування підприємств на основі впровадження у

виробництво чистих технологій припускає реалізацію всього комплексу концептуально обґрунтованих екологоорієнтованих задач і заходів, що потребує уточнення сфери компенсаційних відшкодувань і можливостей їхнього здійснення [7]. Саме екологічна конверсія стає необхідною умовою забезпечення в процесі аграрного землекористування екологічно чистого навколишнього середовища.

В землекористуванні в останні роки відчутно згорання інноваційних процесів і мало сприйнятливості до науково-технічних нововведень. Аграрна криза та непослідовна стратегія реорганізації сільськогосподарських підприємств спричинили їх вкрай важке економічне становище і поставила перед необхідністю скорочувати, навіть припинити впровадження досягнень науки у виробництво, що зумовило повернення до відсталих і виснажуючих технологій у землеробстві.

На сьогодні результати наукових досліджень і розробок по суті є набором потенційних можливостей, оскільки прослідковується незацікавленість з боку сільськогосподарських товаровиробників у впровадженні екологічно безпечних технологій аграрного землекористування.

В аграрному землекористуванні необхідно вирішити такі проблеми технологічного характеру, які потребують значних коштів:

- зменшення енерго-, матеріало- і водомісткості виробництва;
- комплексність використання природних сировинних ресурсів;
- відтворення ґрунтової органіки на основі обігу речовин між рослинництвом і тваринництвом та рециркуляції речовин в ландшафтах;
- попередження хімічного і бактеріологічного забруднень природного середовища і харчової продукції сільськогосподарського виробництва [10, с.97].

Таблиця 3

Зарубіжний досвід державної підтримки екологізації агровиробництва

Країна	
Велика Британія	Консервативний обробіток зумовлює зниження продуктивності, тому для попередження негативного ставлення урядом запроваджені значні субсидії фермерам для компенсації втрат, особливо для малих ферм.
Франція	Консервативне землеробство розглядається як важлива частина державного плану охорони довкілля, фермери, які використовують консервативний обробіток, згідно з угодою між урядом і фермерами (CAD2) отримують фінансову підтримку, окрім того, поступово знижуються ціни на гербіциди, у тому числі на глифосат.
Норвегія	Фермери отримують субсидії, які заохочують до застосування заходів боротьби з ерозією і зменшенням забруднення, (їх розмір варіював залежно від ризику ерозії і досягав 125 євро/га). Так само фінансово підтримують фермерів, які знижують застосування агрохімікатів і збільшують площу з прямою сівою, проте субсидії дещо менші — до 40 євро/га.
Німеччина	Величина субсидії коливається у межах 25—120 євро/га. Сільгоспідприємства, які перейшли ековиробництво, у перехідні роки отримують від ЄС та федерального уряду Німеччини та урядів її земель приблизно в два рази більше дотацій, ніж підприємства, що працюють у цій сфері більше двох років. Їм виплачують у середньому по 200–300 євро на 1 га, а починаючи з третього року господарювання — 150 євро/га. В рахунок державних субсидій компенсують витрати на оплату послуг контролю за виробництвом (у середньому 35 євро/га).
Швеція	Держава зобов'язується укладати контракти з фермерами на впровадження екологічно чистих технологій. Структурна політика передбачає заохочення добровільного виведення землі з виробництва з компенсаціями втрат фермерам: фермери, що виводять з виробництва 20% і більше своїх земель на термін не менш 5 років, одержують компенсацію.

Джерело: складено автором на основі [8, с.16-17], [3]

Система компенсацій розглядається в теорії мотивації як інструмент реалізації ініціатив, оскільки орієнтованість на результат виключає марнотратство бюджетних коштів і стимулює підприємство до пошуку виходу з кризового положення, вона носить тимчасовий характер і обумовлена високими витратами впровадження ініціатив переходу на екологічно чисті технології виробництва.

Головною проблемою гальмування переведення аграрного землекористування в екологічно безпечні межі є збитковість сільськогосподарського виробництва, що спричиняє орієнтацію лише на виживання, ускладнює використання кредитних ресурсів, тому якісні зрушення в аграрному землекористуванні потребують реальної фінансової підтримки при збереженні активної ролі держави в цьому процесі.

У країнах Євросоюзу субсидії сільському господарству покривають майже 50% вартості матеріальних витрат фермерів, але в Україні бюджетна підтримка не приносить результатів, забезпечуючи головним чином просте відтворення і не виконує стимулюючої функції (табл.3).

Необхідно зазначити першочерговість вирішення таких завдань при формуванні дієвого компенсаційного механізму:

- забезпечення передумов для упорядкування процесу самоорганізації в реалізації приватних ініціатив;

- створення адекватної системи державного регулювання і контролю процесів здійснення компенсацій з орієнтацією на конкретний результат;

- забезпечення рівних економічних умов для реалізації екологічних програм суб'єктами аграрного землекористування на основі конкуренції та співробітництва.

За такого підходу вважаємо за доцільне визначити, що компенсаційні виплати виявляють свою дуалістичну природу: перша група відшкодувань має компенсувати вартість порушених прав землевласників і землекористувачів внаслідок суспільної необхідності вилучення з використання сільськогосподарських угідь та необхідністю провадження природоохоронних заходів власне землевласниками і землекористувачами, що не мають можливості їх здійснювати; друга група компенсацій пов'язана із активізацією приватної ініціативи по здійсненню заходів з охорони сільськогосподарських угідь шляхом розподілу між ними зобов'язань. Компенсаційні виплати I типу мають здійснюватись за рахунок державних коштів, а II типу – з альтернативних джерел фінансування.

Компенсаційні виплати при вилученні, консервації земель є важливим чинником мотиваційного механізму і реалізації захисту прав землевласника або орендаря, але такі компенсаційні виплати повинні бути не нижче ринкової ціни цих земель, а умови одержання і розмір компенсаційних виплат повинні бути чітко визначені на законодавчому рівні для того, щоб землевласники не одержували доходу від спекулятивних операцій [2; 4; 9].

Ретроспективний огляд механізмів відшкодування втрат повертає до Земельного кодексу УРСР (1970р.) в якому зазначалося, що при відводі земель для будівництва та інших несільськогосподарських потреб підприємства і організації повинні були відшкодувати державі як власнику втрати при вилученні цих угідь. Такі відшкодування забезпечували компенсаційну, охоронну і регулятивну функції при управлінні структурою земельного фонду. Компенсаційна функція виявлялась у фізичній компенсації вилученої земельної ділянки новою, яку можна використовувати для сільськогосподарських потреб. Охоронна функція проявлялась у попередженні зменшення в країні земель сільськогосподарського призначення. Регулятивна функція забезпечувала ефективний перерозподіл структури земельного фонду, коли для несільськогосподарських потреб вилучались гірші угіддя, або зовсім непридатні завдяки диференціації розмірів відшкодувань в залежності від цінності та родючості угідь [6].

У відповідності до Основ законодавства про землю (ст. 39) відшкодувалися збитки, завдані вилученням, тимчасовим зайняттям земельних ділянок, обмеженням прав землевласників і землекористувачів, зокрема, орендарів, або погіршенням якості земель в результаті негативного впливу різних видів діяльності. Порядок та розміри відшкодування збитків, заподіяних осушенням, підтопленням, заболоченням земельних ділянок та іншим негативним впливом на них вод встановлювались згідно з положеннями постанови Ради Міністрів СРСР від 9 серпня 1974 року № 636 «Про відшкодування збитків землекористувачам і втрат сільськогосподарського виробництва при відведенні земель для державних або суспільних потреб». Кошти, що мали надходити в порядку відшкодування